

श्री १५१



Dhamma "श्रद्धाञ्जलि"

[कृष्णदाईया स्मृतिश्च]

श्रद्धाञ्जलि

[कृष्ण दाईया लुमंतिइ]



Dhamma.Digital

प्रकाशिका :

रत्नकुमारी मानन्धर

श्रीकृष्ण रेष्टुराँ, उँबहाः

कान्तिपुर

प्रकाशिका :
रत्नकुमारी मानन्धर
श्रीकृष्ण रेष्टोरी, वंशवाहा:
कान्तिपुर, नेपाल ।

वर्षा १००० ।

बु० सं० - २५२३
बि० सं० - २०३६
ने० सं० - १०६६

द्विर्वागत कृष्ण मानन्धरया स्मृतिः निःशुल्क वितरित

मुद्रक :- मदन प्रिन्टिङ्ग प्रेस,
बालकुमारी, बुद्धे, ये ।

धलःपौ

कूणदाइया संक्षिप्त जीवनी		१
लुम्बिनीया सः	श्री चित्तधर "हृदय"	१३
महाभिनिष्क्रमण	श्री सिद्धिचरण	१५
महापरिनिर्वाण	श्री परमानन्द	१६
बुद्धत्व-प्राप्ति	महाकवि अभघोष	
	पद्यानुवादः दुर्गलाल	२३
धर्म - प्रचार	फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य	४०

Dhamma.Digital

निगू शब्द

“श्रद्धाञ्जलि” दिवंगत कृष्ण उपासकया स्मृतिइ पिहां वया च्वंगु छगू चिकिचाधंगु तर थःगु कथं ग्यसुलाःगु सफू छः । माः कथं जुया “श्रद्धाञ्जलि” लुम्बिनीया सः, महाभिनिक्रमण, बुद्धत्व-प्राप्ति, धर्म प्रचार व महाभिनिक्रमण कथं इवः छुके फुगुसा क्त हे बालाइगु जुइ ।

सफुतिइ दुथ्याःगु “श्रद्धाञ्जलि” कविताया निरति कविवरपित लुमंके माःगु हे जुल । विशेषतः महाकवि अश्वघोषया रचना पद्यानुवाद यात व याना बिया दीगुली व श्रद्धाञ्जलि पिकायेगुली कुतः याना दीगुली श्री दुर्गालालजु पाखें संक्षिप्त जीवनी तयार जूगुली श्री सिद्धिचरणजु, श्री प्रयागराज सिंह सुवालजुयात भन हे लुमंके माःगु जुल । लिसें कृष्णदाइया सफू पिकायेमाल घकाः स्वां जूह्य श्री न्हुछेमान उपासक यागु नां नं थ्व सफुती जि त्वःफिके सफु ।

गण महाविहार

२४-५-३६

Dhamma.Digital - सम्पादक



श्री कृष्णदाइ
(वि. सं. १९७८ — वि. सं. २०३२)



Dhamma.Digital

संक्षिप्त जीवनी

ओमवाहाःत्वाःया खाः आःथं ह्लापा मखु । खः थं मखु
थं यानय्-इनय् छपसः निपसः दु । उकिसं अप्वः धैथं जाकि-वजि
पसः । राणाशासनया तिह्लिनसिया ई । ह्याउं फेत्तां चिना
तःपि पुलिसत ह्युवइ । मनूतय्त अन्धकारय् तये फुगुली हे
राणातसें थःगु वः खनीगु । राणा प्रधानमन्त्री श्री ३ महाराज
चन्द्रशम्शेरया जोजोखाःगु पाः । थुवलय् हे उगु त्वाःया निम्न-
मध्यमवर्गीय जाकि व वजि पसल्या साहु जितवहादुरया धर्म-
पत्नी जोगमाया मानन्धरया कोखं वि. सं. १९७८ मार्ग शुक्ल-
पक्ष नवमिखुनु कृष्णदाइया जन्म जुल ।

अथे नं वय्कः मांवौया न्ह्यच्याये दुह्य छह्य जक काय् ।
मांवौया घालय् ध्वै थं ज्याःह्य जुयाः निह्य केहेपि लिसं वय्कलं
थःगु मचासू हंगु खः ।

वय्कः १३ दँ दुवलय् १९९० सालया भ्वखाय् ब्वल । देगः,
सतः व छेँ स्तस्वं हे दुनाच्चन । ह्लानाः मनूत सिनाच्चन ।
प्यखेरं हाहाकार जुयाच्चन । मनूत छेँ त्वःताः तिनिख्यः, छाउनि
व वाहाः बाहालय् च्वं वन । कृष्णदाइया जः नं छेँ त्वःताः
नःवहिली च्वं वन । थुगु हे इलय् ककाया छखा छेँ नं पाःताः जुल ।

छे ह्लाःपिन्त म्वाके फौला धकाः त्वाःवाःया प्यह्य न्याह्य मुंकाः
 कृष्णदाइनं छेया धलि चीका स्वतं दक्व सिना च्वने धुंकल ।
 उगु वीभत्स व दारुण दृश्यं वय्कःया मचानुगः थुंदित । दैवी
 प्रकोपं मनूतय्त गुकथं दुःख वी यो वय्कलं खन । दुःखया इलय्
 मनूतय्त गथे जुइयो वय्कलं खन । थुंकिया हे प्रभाव वय्कःया
 नुगलय् लात । उके हे सुं दुःखी, आपत-विपतय् लाःपि खनकि
 वय्कःया नुगः भय् वीगु । अमित सेवा यायेत न्ह्यचिलीगु ।

थथे सेवा धालकि स्वकु तिन्हुइगु वानि त्वाःवाःया मिखाय्
 वय्कः कृष्णदाइ जुल । वहे कृष्णदाइया किच्यादँया बैसय् वतु
 त्वाःया भाजु रत्नवहादुर व मय्जु कृष्णदेवीया म्हाय् मय्जु
 रत्नकुमारीलिसे ब्याहा जुल । उह्य धर्मपत्नीपाखें वय्कःया
 प्यह्य मचात दुगु खः- निह्य म्हाय्, निह्य काय् । निह्य काय्
 प्रकाश व प्रदीप आत्तलें दनि ।

वय्कःयात थःगु कुलानि ज्या जाकि-बजि पसलय् तयाः
 तःधंह्य साहु यायेगु बौया मनसुवा, परन्तु कृष्णदाइया उदारता
 व सेवार्त्ति यानाः वौया इच्छा पूमवन । तःक्वःमिच्छि तयेका
 दीगु जाकि-पसः व वालगिरी वीगु साइकल पसलं नं माय् नापं
 धाः लात । तर वयकःया उदारवादी स्वभावं यानाः लिपतय् साइ-
 कल फुक साहुयात वीमाल । हाकनं नं होटेल पसः तयादीगु खः
 उके नं भ्याः हे ख्ये मच्छल । वय्कःया कलातं धयादीगु-“पस-
 लय् काइ, गन गनयापिं मनूत ब्वना हइ, योगु यत्तले ह्यायाः
 नइ, धेबा हिं धाइ धकाः ‘इमिके धेबा काये धुन’ धयादीगु ।”
 वय्कःया थ्वहे स्वभावं हारेचायाः वौम्हं वय्कःयात तःक्वः

(२)

व्वःवी माल । परन्तु पितृहृदय तच्चकं नायू । इलय् इलय्
कृष्णदाइपाखें जुइगु आर्थिक क्षतियात वय्कलं पर्का च्वनादिल ।

कृष्णदाइ धायेवं लुमनीगु खँमध्यय् छता कीगु मांभाय्
नेपाल भाषाया सेवा नं खः । नेपाल भाषां छुं च्वयामदीसां
नेपाल भाषाया लेखकपिन्त हने दयेवं वय्कः लुदं । नेपाल भाषां
ह्लापां पिदंगु 'बुद्ध धर्म व नेपाल भाषा' पत्रिकाया प्रचार यायां
ग्राहक दयेकेगु ज्या वय्कलं थः मचावल्य् हे यानादीगु खः ।
धात्यें, व्वनामतःह्य जुयाः नं वय्कः विद्वान् खः । ह्यय् काषाय
वस्त्र मदुसां भिक्षु खः । राजनीतिया सिद्धान्त व्वबिया मजूसां
नेता खः धैगु वय्कःया जीवनीं क्यं । थः व्वना मतःह्य जूसां
काय्पिनि उच्च शिक्षाया निर्मित वय्कलं मनस्वां ह्वयेकाः खर्च
यानादीगु दु । फलस्वरूप वय्कःया काय्पिसं नं बांलाक हे शिक्षा
हासिल यात । प्रकाशं ला एस. एल. सी. बोर्ड फास्ट तकं
हल ।

देशया प्रजातन्त्र न्ह्याःया जागरणय् न्ह्यलं चाःपि मध्यय्
वय्कःनं छह्य खः । वहे त्वाःयाह्य भूतपूर्व मन्त्री भाजु प्रयाग-
राजसिंह सुवालं धयादीगु दु—“वय्कःपिन्त राजनीतिस-
न्ह्यज्यायेगु हःपाः ब्यूह्य छह्य कृष्णदाइ नं खः । सुधार व परोप-
कारया ज्याय् अरु सेवाया ज्याय् थःगु हे पहःया विशिष्टता
दुह्य आदर्श व्यक्तित्व नं खः कृष्णदाइ । समाजया व्वपुलांगु
रीति-नीति व अन्यायया विरोधय् कृष्णदाइनं तःगूमछि कथं
पलाः न्ह्याकादीगु दु । गवलें ज्या मदुपिन्त ज्या वोह्य जुया च्वन
दीजा गवलें थिके भाः दंकः जुयादी । गवलें जातिसुधारया

ज्याय् जुयादीसा गबलें गरीबतय् निर्मित्त तलब वृद्धि याकेत अनसन च्वनादी ।

ज्या मद्रुपिन्त ज्या बीमाल । पूँजी मद्रु । मांया तिसा प्वः मियाः कपाय् न्याना हयादी । ज्या मद्रुपिनि कपाय् फ्यनेगु व का तुलेगु ज्या दइ । मगाक का हःसां वय्कः सुम्क । थ्वहे वय्कःया सेवामूलक ज्या खः । मद्रुसां ज्या याइपिन्त दहे दत । थ्वहे वय्कःया थःगु ल्याःचाः जुयाविल । वय्कः घरेलु उद्योगया धात्थेंह्य पक्षपाती खः धैगु खँया दसि थ्वहे खः । गुलि गुलिखे मनुखं दंगु जापानी कापःया वसतय् मिखा तःसां वय्कलं थानाकापः पुनेगुली हे जोर बियादी । अऊ घरेलु कापःया प्रयोगय् प्रचार यानादीथें थःह्यं नं जिवंकाःछि पालन याना दिल । थानाकापःया वसः, थानाकापःया लाकां हे वय्कःया पुँसा-न्ह्यासा खः । वय्कःया सहयोगी नकवहीया श्री शंकरलाल श्रेष्ठ आत्तलें थ्वहे सिद्धान्तय् धस्वाना च्वनादीगु दु । थः कलाःयात वय्कलं वरोवर धयादीगु हँ- छं काय्पिनि ब्याहा- बलय् ऊःऊः धायेक ताशया वसतं पुनाः भम्चा काःवने धकाः तातुना च्वना ला ? दयावीरसिंह साहुयाथाय् वांवांलागु थाना- कापः दु, वहे पुनाः वनेगु का ।

गरीबतय्त नके पुँके ज्याय् वय्कः न्हावलें ह्यापालाः । जाकि थिके जुल । राशन व्यवस्था मजू । थुकिया निर्मित्त वय्कः नारांहिती अनसन तकं च्वं ऊल । गरीबतय्त याइगु आर्थिक शोषण वय्कलं सह याये मफु । लैय् बँ पुइपिन्त उवलय् ह्याचा ज्याला वांगु जुयाच्चन । वय्कः थुकिया विरोधय् नगरपालिका

(थौकन्हेया काठमाडौं नगर पंचायत) स अनसन च्वनादिल ।
 २०१२ सालय् नगरपालिकाया निर्वाचनय् वय्कः दनादिल ।
 त्वाःवाः सकस्यां कृष्णदाइ, कृष्णदाइ, वय्कः मत्याइ नं गथे !
 बहुमतं वय्कः त्यात । तर तातुनाथे मज्जुगुलि प्यला न्याला
 लिपा हे वय्कलं नगरपालिकाया सदस्यतां राजीनामा बिया-
 दिल ।

भन्तेपिनाप नं वय्कः आपालं बुलादी । वसपोलपिनि
 धर्मदेशनाया प्रभावं धर्मया नामय् जुयाच्चंगु हिंताय् वय्कलं
 अनर्थता लुइकादिल । थःगु छेय् ह्यापांनिसे जुयाच्चंगु पशु-
 वलि, त्यप थुइगु प्रथा ह्का व्छयेत फयांफक्व कुतः याना
 दिल । थुकिं यानाः काय्-बौया मतभेद जुल । तर मां व केहेपि
 वय्कःया पं लित । थ्वहे मतभेद च्वाच्यां वय्कःपि छुं दंतक
 ब्यागलं नं च्वनेमालावन ।

कृष्णदाइ परोपकार संस्थाया संस्थापक मध्यय् छह्ण खः ।
 धार्थेला परोपकार संस्था स्वने न्ह्यवनिसे परोपकारया ज्याय्
 थःत पानाजूह्य व्यक्ति खः ।

रोगीपिनि सेवा धालकि वय्कः न्ह्यावलें न्ह्योने । सु'
 रोगीपिं, दुःखीपिं छखें मालाच्वनादीसा मेखें अस्पताय् भर्ना
 यायेत प्वंगु थाय् मालादी । मदुसा त्वगियात थःगु छेय् ह्याः
 तयादी । अले अस्पतालय् थाय् दयेवं भर्ना याये यंकादी ।
 कृष्णदाइनं थम्हं जक विरामी सेवा यानादीगु मखु, थः केहेपित
 नं अजाःगु ज्याया निमित्त धिनादी । वय्कःया केहेपि हेरादेवी
 व कृष्णदेवीपिनि आःतकं थः दाजुया प्रेरणाय् यानागु रोगी

सेवा लुमन्ति । धन्याःगु अने अनेगु घटना मध्यय् छगू घटना
वय्कःपिसं थथे कना दिल- “छन्हू हथासं कायाः दाजुं
जिमित धैदिल- छह्य मिसाम्ह विरामी भुजिनं भुकाः च्वंच्वन,
वयात जि छुं याये मछि, कुवी मछि, वा छिपि वा, सेवा यायेगु
अवसर दत्त, वा याकनं वा । “दाजुया ध्व खँ न्यनाः जिपि निह्य
तःकेहें व जिमिथाय् त्वाःदाहा पासा लक्ष्मीदेवी रञ्जितकार
जिमि दाजुनापं वना । अले रोगं ग्रस्त, भुजिनं भुकाच्वंह्य
मनूयात चिकं तयाः स्वाः यचुक हुयाविया । स्वाः सीका
विया । स्वाः यचुक हुयावल्य् विरामी ह्यस्यूह्य हे जुया च्वन ।
अले माःकथं सुसाःकुसाः यानाः स्ट्रेचरय् तयाः अस्पतालय्
यंकाः भर्ना याना विया । थुलि जक मखु थथे हे वय्कलं
रोगीपि मिसापिन्त नके त्वंके मालकि, वसः मालकि जिमित
ह्ययेकाः जिमिगु वसः नं यंकीगु ।

वय्कःया हे त्वाःदाहा कविवर सिद्धिचरणं वय्कःयागु
सेवायात कयाः जितः धयादीगु दु- कृष्णयात गनं सेवा
यायेगु मौका दत्तकि थुनातःगु धन लूथें जुइगु । जिमिथाय्
त्वालय् सुयातं छुं आपत विपत परे जुलकि वयाथाय्
ग्वहालि पवंवनी । हैजाया प्रकोप जूगु सालं वय्कलं काडावान्ता
जुयाच्वंपिन्त थाय्थासय् वनाः उपचार याकः जुइगु । सुं पिवाः
च्वनीपि मदुसा थः हे पिवाः च्वनीगु । छकः जि हे खनागु छह्य
रोगीयात थःगु ह्य छम्हं खि व बान्तां छुत्ति जुइक नं भ्याः भचा
हे घमचासे स्ट्रेचरय् तयाः यंकाच्वंगु । अले जि मति मति धया-
सेवाया ध्व अवतार हे खः ।

प्यह्य न्याह्य मिलय् जुयाः छकः गरीव व रोगीतय्गु सेवाया
 निरिति नायत्वालय् 'जगत उद्धार संस्था' चायेका दिल । अन
 १५ ह्य कां व खूपि मुन । इमिगु सेवा व सुधारया ज्या याना
 दिल । वय्कःया नुगलं तुनाथे कांपिन्त मिखा चायेकाः, खूपिन्त
 न्यासि वने फयेकाः थ्व जगतय् दुःख कष्ट धैगु हे मदैगु यायेगु
 तःजिगु मनसुवाः मखा जुइ । सुं मन्तय् छे वनेत बेखर्चं
 जुया च्वनकि वय्कःयाथाय् क्यनाहइ । अले फुकथं खर्चं विया
 व्छइ । गवलें सुयां वसः व लाकां मंतकि वय्कःयाके धाःवइ ।
 गवलें गवलें सुयातं छुं बिइत थःके नं मदया च्वनी, उगु इलय्
 केहेपिं, कलाः, व मांयात धर्मया खँ न्यंकाः ह्ययेका यंकी । अऊ
 गवलें गवलें केहेपिनिगु तिसातकनं त्वकाः यंकादीगु जुयाच्वन ।
 थ्व छखें परोपकारया भावना क्वातुगुया दसि खःसा मेखे
 मनूतय्गु नुगः नायेके फुगु गुणया क्षमता नं खः ।

मनूतय्त नये त्वनेया दुःख जूगु खनाः वय्कःया नुगः
 ह्वल । छतकाया छमना जाकि जूवल्य् दंक म्यूपि सुं मन्त ।
 उके मनूतय् दुःख जुल धकाः मती वन । अले जाकिया भाः
 क्वकाये माल धकाः थह्यं छमना जाकिया छतकां न्यानाः
 छमोलं मिया दिल । अऊ सरकारयात रासनं जाकि मीकेत
 नारायणहिती अनसन च्वं क्वाल । जाकिया रासन बिइकां
 त्वःतल । हानं छक्वः धेवा छगःया छगः मल्ता जूवल्य् नं धेवा
 छगःया छगः मल्ता न्यानाः धेवा छगःया क्किगः क्किगः मल्ता मिया
 दिल । थ्व मल्ता थिके जूगुया कारण थनयागु मल्ता भारतय्
 निकासा याःगुलिं धैगु सीकाः भारतय् मल्ता मव्छयेकेगु कुतः

(७)

यानादिल । छकःला थथे भारतय् व्छयेत्यंगु मलता वीरायागु छगु
 ट्रक हे पासापि मुनाः लुटय् यायेगु ज्या याना दिल । थथे देशय्
 अभाव जुइक विदेशय् निर्यात यायेगु अन्याः खः घैगु वय्कःया
 सिद्धान्त खः । अन्याःया विरोध यायेगु हे भगवानया पूजा
 यायेगु खः घैगु वय्कःया विचार खः ।

छगू दं, चिनि दनाःनं च्याया भाः क्वहां मवः । मनूतय्सं
 ह्लापाथेतुं छगू कपया फिगः हे पुला च्वने माल । वय्कःया
 सरल नुगलं थ्व खँ अनुचित ताल । अले वय्कलं च्या छगू
 कपया न्यागलं मिया दिल ।

छकःलंया दुःख जुल । हिती वइगु लः थःथःत जक कया-
 तयेगुली सकलं व्यस्त । लँजुवाःतय्त लः छकः त्वनेत नं थाकुल ।
 अले कृष्णदाइनं त्वाःत्वालय् त्यप यंकाः लः थनेगु याः काल ।

थः अबु तेखु दोभानय् मोल्हू वनीवलय् कृष्णदाइनं अबुया
 सिवेनं तःजिगु धर्म याःवने धकाः छेय् च्वंगु वीरा, कापः उगुं
 थुगुं ज्वनाः पिहां जाइ । लँय्लय् कय्कुनाः चनाच्चंपिःत
 वीरा फांगां फायेका दी ।

उगु इलय् जात-पात, थीत्यो, थीमत्योया आपालं ल्याचाः
 दु । थुजाःगु इलय् नं वय्कलं मनू मनू फाइगु थ्व भेदया च्यूताः
 मतसे होटलय् नाय्, प्वः नापं दुकयाः च्या त्वंकेगु याना दिल ।
 गुकिं यानाः छ्छाःला होटलय् गिलास सिलीपि मदयाः थह्यं हे
 गिलास सिलेगु सुद्धां याये माल । थुलिजक मखु थ्व जातिभेद
 तंकेत वय्कलं छकः थी थी जातयापि पासापिन्त बागद्वालय्
 पिकनिक यंकादिल । अन वय्कलं जासी च्वंगु जा पालंपाः

सकसितं संके वियाःलि सकसितं ऊवःलि तथाः व हे जा नकी
दिल। जाय् प्यपुनाच्चंगु जात छुं मखु धयागु खँया आगं प्वला
दिल। सलंसःदं निसँया ब्राह्मणवादी संस्कारयात थ्व छगू
स्याचुगु हाथ्या खः। भाजु प्रयागराजसिंह सुवालनाप
कृष्णदाइया वारय् खँ जूवलय् वय्कलं धयादिल— कृष्णदाइ
सक्रिय राजनीतिक कार्यकर्ता नं खः। राणाशासनया विरोधय्
जूगु प्रजा पंचायतया संगठनय् वय्कलं स्यल्लाक ब्वतिकया
दिल। ल्याय्हातय्त ग्वाकाः प्रजा पंचायतया आमसभा याकेत
वय्कलं जिक्व तिवः वियादीगु दु। राष्ट्रपिता त्रिभुवनयात
भारतं थन बिज्याकेत जूगु ऐतिहासिक जुलुस सफल यायेगुली
वय्कःया तःधंगु ह्लाः दु। हाकनं वसपोलया अनुपस्थिती जुइत्यंगु
सम्यक् विफल यायेत नं वय्कलं थुक्किया विरोधय् छेँखापत्ति
वनाः प्रचार याःछाःगु खः।

वय्कःया थ्व मिथ्या संसार त्वःताः भिक्षु-जीवन हनेगु
अभिलाषा दुगु खः। याउँक सिमाक्वय् च्वनाः समाधिद्वारा
निर्वाणयात नापलायेत वय्कः तसकं आय्बू। जि भिक्षु जुइवलय्
पात्र ज्वनाः ह्लि छछाः जक बूगु जा भिक्षा पवने, लिपायात
छुं थयामतये धकाः थः जहानयात धुच्चापतिकं धयादीगु। तर
टी. वी. ल्वचं थ्यूगुलि वय्कःया इच्छा पूमवन। डाक्टरपिनि
सत्लाहकथं ला, न्या, ख्येँ नयेगु करं वयन।

निर्दोष धयागु संसारे छुं मदु। गुण अवगुणया द्वन्द्व हे
जीवन खः। थमं धयाथे मजूगु समाजया गति खनाः नं वय्कः-
यात नैराश्यं त्वपुया यंकैगु स्वभाव हे जुल। थुगु क्रमय् वय्कलं

अनेनेपिं मनूतनाप बुलादिल, अले अय्लाः, थ्वं, गजि त्वनेगु
वानि नं जुयावन । थ्व वय्कःया कमजोरी खः । तस्सकं जुसेलि
२०२० स भेलोरकायाः जवपाखेया स्वँ हे नापं चाना वये-
माल । निदँतक म्हुतु ह्यालेगु डाक्टरपिनि सल्लाह, तर दत्या
मदवं हाकनं सेवाया ज्याखँय् चाह्लि मघासें जुयाः थःगु ज्यूया
च्यूताः तयामदीगुलिं ल्वय् च्वत्तुक मलन ।

भाःत सिनाः ख्वयाच्वंहा थः केहें कृष्णादेवीयात थः सी
निला न्ह्यः वय्कलं धयादिल हँ- सिनाः नं सुं ख्वइला ! बुसेलि
सु धैहा जक सी म्वाः ! भिगु ज्या या, परोपकार या, सी-म्वाये
धैगु सुयां धैथें मद्दु । वय्कलं परिवारपिन्त नं धयादी- “जि
सीसां सुं ख्वय्मते । श्राद्ध नं यायेमते ।” “जि सीवं जितः उइंनं
यंकेमते, वनय् यंकाः धुँयात नके यंकि” “छिपिं जक ख्वयाः
ख्वयाः सिना वनी, जिला ह्लिलाः ह्लिलाः सिनावने ।” धात्थें
थ्व नश्वर संसारय् फीसं थःगु लागाया ज्या जक सम्यक् रूपं
यानावनेमाः, सी-बुइया च्यूताः कयाः थःत नैराश्यं भुंके
मज्यू । म्वात्तले भिगु कर्म यायेगु हे जीवन खः, निर्वाणिया लेंपु
खः ।

“कालिमाटीया टी. वी. अस्पताल । चाह्लिसिया वाचा
ई ।” पिवाःच्वनादीह्य कृष्णदाइया भिन्चा जीवन मानन्धरजुं
थः पाजुया अन्तिम उद्गार व अवस्था लुमंकाः कनादिल-
“ल्वचं ग्रस्त यानांच्वन । अय्नं वय्कलं दुःख मताः । थःह्यं
सेवा यानातयापिं मनूत लुमंका दीगु, अमित माःछि सेवा याये
मफुत धकाः नुगः मछिका दीगु । पसलय् ज्या याइपिन्त धेवा

इलंई बिया लाकि मबिया धकाः न्यनादीगु । “जीवन, गरीबत
 व्याकसिया सेवा यानाः अमि मन ह्लीके फुगु जूसा ... ।” जि
 धया- डाक्टरं धाःगु, वांलाक वासः नःसा पाजुया ल्वय् याकनं
 बवलाइ हँ । सेवा यायेत थः नि बल्लाकादिसँ । जिगु खँ न्यनाः
 ह्लिछितकं मनसे तयातःगु वासः वजिथें भ्वाःतिनादिल । जिमि
 मन हे याउँल । जि मल्जुयात धया- छकाः धंदिसँ । भचा
 उज्यां अंगलय् छर्चों दिकाः मल्जुं मिखा तिसित । पाजुं
 धयादिल- “जीवन! छ नं चँ । फांगा माःसा जिगु थ्व दोलाइँ
 का ।” पाजुया खँ न्यनाः जि नं लिक्वय्सं च्वंगु मेचय् पयतुना ।
 भचा हे मजावं मछि थें मज्यूथें पाजु सनाहल । तुति तिल्ल
 प्यंकल । जिगु चिल्लायेदना सलं मल्जु जुर्जारुं दनाः न्ह्यःने
 काल । “का का मखुथे जुल, मिखा भ्वेकन ।” धाधां मल्जु
 चिल्लाये दन । जि हथासं वनाः नर्सं ब्वना हया । नर्सं छर्चों
 हीकल । डाक्टर सःता बिया दिसँ धकाः विन्ति याना । नर्सं
 सहानुभूतिपूर्वक धाल- “सःतां छुयाय्, मदय् धुंकल ।” जि
 पत्याः मजू । जुइ नं गय् । नकतिनि जिनाप खँ ल्हानाच्च्वंह्य जिमि
 पाजु । थुकथं मनू मदयावंगु थ्व सिवय् ह्लापा जि स्वये मनंनि ।
 जिमि मलें “यो प्राण” धाधां छाति दाल । नवाना हैला धकाः
 जि लिक्क वनाः “पाजु पाजु” धांथां सःता । दना वइला थें
 तुतिया ह्यालापतिं ज्वनाः संका । जिमि पाजुं नवाना महल !
 जिमि पाजु दना मवल !”

काय्ह्यास्यां मि तल । गुध्याःतसें मुकल । पार्थिव शरीर
 नौ जुल, चा जुल । अथे नं कृष्णदाइनं थ्व शरीर कयाः गुगु ज्या

यानादिल, एवहे वय्कःयागु जीवनया ह्णामवनीदु सौन्दर्य
खः ।

बुरिह्ण मां, केहेपि, जहान, काय् व म्हाय्पि सकसितं
ख्वयेकाः बि. सं. २०३२ साल चीलाख्व ३ खुन्दु न्येप्यदया
मेला धुंकाः, कृष्णदाइनं संसारनाप विदा काल ।

कृष्णदाइ काल । तर थःगु भिगु ज्यां वय्कः त्वाःवाःपिनि
नुगलय् च्वनाः म्वानाच्चंगु दु । सेवा, उपकार व सुधारया
इतिहासय् च्वनाः कृष्णदाइ अमर जुयाच्चंगु दु । सुनां ववधीक
जीवन व्वनी, जीवनया अर्थयात खनी, वैगु मिखाय् कृष्णदाइ
बोधिसत्वया आदर्शया ल्यूल्यू वंह्य उपासक जुयाः लुयाच्चनी ।



Dhamma.Digital

लुम्बिनीयासः

श्री चित्तघर 'हृदयः'
(धर्मोदय ६।२ अंकं)

युग युग तक महिक तप यानाः
जगते जो मदु रत्न छगः
बी धुन, हानं उकी तनाः नं
वं बिल मखुला मेगु निगः ?
थुकथं सकतां दय् धुंकाः नं
हानं आशा मेगु छुया ?
गुण धैगु छको जक याय् फेगु
जा-कयँ लिसा थें दैमखु ह्हां
केवल खुदँचा वैत लह्य् म्हां
गुलित कया च्वन सम्मान,
गज्याःगु देगः गज्याःगु मत-जः
आः नं अन दैतिनि ज्ञान ।
निर्वाण-पुरे व्छय्त धकाः वं
न्ह्याकूगु मखा धर्मरथ
अन नं कृतज्ञ जनपि जानाः
कृतज्ञताया कयन चित्र ।

छिमिसं हे वं धा:गु खँ मथुया:
तोता व्छत, धन गना: मत:,
अन नं वयागु विशाल मूर्ति
'बूपि सीमा:' धयाच्चन ।
ब्रह्मां बैपुका:, भिक्षुं लिचका:
छको जित: वं स्व:वल नं
भक्ति क्यना: छिमिसं लित यंका:
हय्धुनला गवलें हानं ?
अनंनिसें जिगु दुर्गति जुल सो
कृतघ्न जगया दुर्नीति,
पशुतां त्येकं आ:तक म्वा:ह्य
जिगु महत्व आ:खुनु ध्वीकि ।

Dhamma.Digital

महाभिनिष्क्रमण

श्री सिद्धिचरण

(धर्मोदय ६।७ अंक)

कपिलवस्तुया राज भवनया गौतमया शयनागारे,
ध्वं च्वंगु मधुर गुंजन दित आ, खुसि दी थें धीर समुद्रे ।
इच्छाया फुक कल्लोल तना ज्वी थें हे योगाभ्यासं,
राज-भवन जुल नीरव, शान्त, मदु कोलाहल आः छुं नं ।
नर्तन, गायन फुक अन्त जुया, द्यन सकलें राज सहेली,
वेग वासनायागु दिना दित-- आलिगन, चुम्बक केली ।
नगुत थिनाच्वन च्वे च्वे गगने, जः ज्वैच्वन मन्द सुगन्ध,
मदिरा मत्तगु लोचन तिसिना होश हीन रमणी वृन्द ।
बाचा जाःसां फुक मग्न न्ह्यले, गौतम जक छर्लङ्ग मिखा,
गय् चाकलाःगु प्यंकुंलाःगुली तय् हे फैमखु तय्त सनां ।
अय् हे जुल थौं थःगु विचा हे मवना, मन्ह्यना थःगु दुन्य,
फिसले न्या थें गौतम छटपट चिन्ता अगणित लुल नुगले ।
“संसारे मदु शान्ति गनं थौं, त्वपुयातल घोर अशान्ति”
थःथः हे जुल रक्तपिपासु सुइकें हे मदु छुं क्षान्ति ।
हाय छु यासा थन ज्वी शान्ति, मानव मानव गय् ज्वी आ ?
कलह भयंकर शान्त जुया गय्, वै थन मानवताया बाः ?
गन गो ज्योती ? दुखया गाले वाथावाथा कन मानव,
दुःखं मोचन ज्वीत सनं नं खन्य मदु मोचन ज्वीगु लँ छुं ।
रोग जराया ताण्डव नृत्य व सो मृत्यु च्वन वांखाया,
न्ह्यावव सँ मफुपयन्य बन्धन क्वातुक तःगु दु गुगुलि थःत चिना ।

(१५)

हाहाकारं व क्रन्दनं ध्वञ्चनं ताम्बु सः शान्तं हृदययो,
 पथ भ्रष्ट हरे मानव जाती ग्यं त्यू वन मार्गं अभयया ?
 प्रकाश गन दू ? गन गो ज्योती ? छाया थथ्य विच्छंखल जगती ?
 अज्ञान लसि जिगिजिगि खाना त्वपुया तल फुक आत्मद्युति ।
 मजिल च्वनांच्वन्य गय्याय्, गय्याय् मि पूथं जुल ध्व शरीर,
 गन वन्य, गन च्वन्य सु दै ध्व जगते बीह्य सान्त्वना उह्य धीर ?
 कुंथं दुन्य दुन्य ग्वाना च्वंच्वन पीर अहो जिगु हृत्तलया
 तज्ज्याना थुगु भष्म हे मज्जीला ग्वारा हे जगती तलया !
 लपते हःले च्वंगू लःथें क्षण भंगुर हास विलास,
 उर्यर थ्यनेवं पवीगु अवश्यं जोवनया मादकलास ।
 जीवन खुसिया मद्दु थाःगाःछूं कं सुखया आयु क्षणिक
 दुख दुख जक फुक-संहार चुफी लम्हुया च्वन सो काल बधिक ।
 ह्याल जि धात्थें थथ्य च्वन्य माः वन्य हिला हिला व सुमार्गं
 म्वाल मलूसा दुखया सिन्ध्वी जि नं तनातुं वन्य सुत्त ।
 जगते छुं नं खन्ध मद्दु भिगू भय् भय् बिल लोभ व मोह,
 पतनोन्मुखगू हाय समाज च्याना च्वन आपस द्रोह ।
 जि जि जक धाधां लोमन की धाय् व्यक्तिवादया चरम च्वका,
 थः व कतःया दुर्गम हाकुगुं सुं हे वन्यमफु हाय पुला ।
 जिमिकाय् जिमि बौ, जिगुछ्चँबुँ धाधां हे च्वन सो दारिद्र्य थना,
 भोग व तृष्णां घायल मानव वन आत्माया तेज गना ।
 मजिल मजिल थुगु चलन मजिल आ न्हूगुकथं याय्माल बिचाः,
 दुन्य दुन्य फुक क्कन कोदैन जगत अयनं मनुखं हाय मचाः ।
 दनदन व्छेच्वन त्वापुख्यापु जक करुणा मैत्री मन्त गनं,
 बैगु छ्चनय् वं पोंकल पीडा, वं वैगु मने पीर हानं ।

स्यन स्यन धोगिक संसार फुकं तवधं चिकिधं जात धनं,
 वैगु ध्वैगु हं धर्ती तक नं हाय जगत् स्यंगु ध्व छुखतं
 सुखया नितिं याय्माः यत्न दुःखया नितिं यत्न छुया,
 तर जिं जगते गुलि यत्न खना फुक माल्यत मार्गं दुःखया ।
 वैखिच्चं थें रोग व ब्याधीं मानवतेत लिना है च्वन,
 रोग व ब्याधी छले याय् धका रोग व ब्याधी दुत कै च्वन ।
 लोहो घाना वव्वाहा खुसी छु डुबे मजुस्यं च्वन्य फैला,
 लोभ व तृष्णा व्यक्कुं च्याना पाप खुसी तुं छु मदुनिला ।
 जिमि मां, जिमि वौ, जिमि प्राणप्रिया, जिगु राज धका नं छु जुल?
 सिन्धु हे विकृत, लः छफुति कया धाय् थें जुल खः शुद्ध विमल ।
 जगते च्वन्यमाः जगतं भिन्नहा प्राणी सुं मखु जि अवश्य,
 दुख दुख प्यख्यं जि जक सुखी ज्वी धैगु खँ मखु संभव सत्य ।
 हाहाकार व क्रन्दन ध्वै च्वन महल जुया च्वन मी व्छ थें,
 गय् याय्, गय् याय् गन वन्य गन च्वन्य जीवन हे जुल त्वे थें ।
 पुत्र-कलत्र व मां-वौ सकलें ममताया खः आगार,
 हा किन्तु छु याय्, प्रेम जगतया अर्थ न वर्थगु निस्सार ।”
 नुगले थथ्य व्छल वैराग्य अनल हिगिमिगि चाल व सिद्धार्थ,
 ल्वीके ल्वीके खः छु रहस्य धैगु खँ वं निश्चय यात ।
 फनफन धःचा थें समय हिला प्राणीत फुकं धू जूगु,
 ध्वीका दन उहा वन्धन प्यन्यत जगयात चिनाः तैतःगु ।
 प्राण प्रिया थः यशोधराया कनक कलेवर ऊवाः ज्वीगु,
 धैगु खँ ध्वीवं माल गौतमं वयात चिर यौवन न्हूगु ।
 मगमग सौरभ व्वेका च्वं पि उपवनया स्वान समस्त,

म्लान मजुइक्यत अमृत रस वं माः वन्यगू निश्चय यात ।
 क्यंक्यत मायां तैतःगु फुकं धन वैभव यश सम्मान,
 तोता थन हे थौया चान्हे याय्त्त्यन वं महाप्रयाण ।
 राजपाट धन पुत्र कलत्र व्याक्क अमर सुन्दर याय्त्,
 थौया चान्हे वन्य त्यन व दना मात्य धका अमृत पात्र ।
 धाल अले वं, “थःथःगु लँ ली की निह्म कुलि फवन्यवा जगती
 जिगु पौरुष हचि, जिगु ज्ञां बल हचि, मय्ल जितः छंगु थ्व प्रणति ।
 थौया चान्हे तोता छन्त फुक थः याये धँगु मती,
 विष तोता व्छे अमृत काय् जि आतक मखुह्म सुयां जगती ।
 विनाश याना व्याक्क अशान्ति थ्व मृत्यु लोके शान्ति हये,
 निस्सार जगत् ज्ञान चीका निश्चय सुन्दर सार हये ॥
 थौया चान्हे सीकि जगत् छं जिगु मृत्युंजय अभियान
 क्षणभंगुरता अमर अनन्ते परिणत याय्गु थ्व प्रस्थान ।”



Dhamma.Digital

महापरिनिर्वाण

श्री परमानन्द

(धर्मोदय ११।८ अंक)

चय् दे नं क्यन गौतमया बय्
प्यप्पुं वल गुगु धाये मफु ल्वे
कुशीनगरया दुर्भाग्य मखा
अथवा लुम्बिनिया खः थ्व सरा ।
हिरण्यवति नदी ह्ति ह्ति ख्वेका
मल्लपिनिगु सौन्दर्यमयीगु-
शाल वने सो किंकां दंका
गौतम च्वंच्वन अन्तिम शैश्याय् ।

स्त्रीं स्त्रीं ल्यीका कसुका ख्वेका
श्रमणत ख्वैच्वन विरहं त्येका
वनीहा वनीज पनीहा सु दु भा
जनस मरणया थुगु ह्यू घःत्ता ।
प्राण-चिकं जब पवीवं मत्तया
अधिकार छु दे च्याय्गु इताया
अथ्य हे जुल अन गौतमया नं
स्वाना च्वनेगु अधिकार फुना ।

उगु घडि जुल अन व्याकुलताया
 कोलाहलमय पूर्णगु राज
 ख्वोपि ख्वैचवन धैर्य पयना नं
 मूच्छां कःपि मूच्छाय् हे तुं ।
 छुं क्षण तकला गौतमया नं
 बाय्गु गथे जक धैर्ये नं जुल
 वना चवना आ उगु लंपुसं जि
 गनं जि हाक्नं वय् म्वाल लिहां ।

वियोग हरे स्व गुलि जक क्वातुगु
 गथे पयने फइ अशील मनुखं
 माया जालं बः बः त्वपुया
 गय्जक ध्वीकै अल्पगु ज्ञानं ।
 उगु क्षण जुल अन गौतमयात
 महाभिनिष्करण बले थें तुं
 गुलिखे कंका चीका वय् धुन
 अक तक नं कंका तंगु मखु ।

मफु मफु बुद्धं थुखे स्वयालि
 सःतल थः प्रिय आन्दैत
 “आनन्द छु खः ध्वीके मफु जि
 बुद्ध जुया नं थुगु छिमिगु पहः
 थौ ला बल जिगु सुखया दिनकं
 जनम जनमया फुक पाप फुना

थज्यागु हर्षं हिलेगु समये
गुगु आपद मुंका विरह क्यना ।

संसारे दुगु वस्तु फुकं नं
स्यनीगु हे खः, नश्वर हे खः
ब्बीपि सीमाः, वोपि वन्यमाः
पनीह्य सु दु गो थ्व समययात ।
वृद्धत्व व रोगं क्यु प्वीकाः
दीन हीनतां म्वाय् म्वाय् च्चीकाः
पला पतिक नं कालं लीकाः
छु सुख हरे थन मायां चिकां ।

भिक्षुत सकलें मौन खनालि
तथागतं केवल थुलि धाल-
“गबलें तय्मदु भूल जुया नं
जिमि उपदेशक आ मन्त धका
मुगु उपदेशत न्यन खः छिमिसं
वयात्त छिमिसं थःगु लँ भापि
छन्दु मखु छन्दु ग्य लक्ष्ये मध्यनी
लँपु जक गवसं तोते मदु हँ ।”

मधया ला जि ह्यापां छिमित
फुक प्रिय वस्तु ज्बी हँ नाश
निधम जनमया वियोग हे खः
योपि नापं बाय्माः खास ।

धाय मागु फुक धाय् धुंथें च्वं
रहस्यमयी खँ मद्दु छुं हे नं
भिक्षुपिं, मने शंका दःसा
याकन हे न्योँ छुं समय दनि ।

थुलि धाय्वं हिल ल्वे गौतमया
प्राण फंगलं थः पपू छुत
हर्षं ला अथवा विष्मादं
थरर छको ला भूकम्प जुल ।

अबले हे वल हाकु सुपाय् अन
जोड तोड नं वल वाफय् नं
डगमग जुल सो मध्य समुद्रे
धर्मराजया जीवन-नांचा ।

अले तथागत वन संसारं
वियोग गाथा हे जक ल्यंका
बुद्ध व धर्म व संघयात नं
सदां वन्दना अति याय् ल्वेका ।

(बैशाख पुह्ली खुनु रेडियो नेपालं प्रसारित जूगु)

बु. सं. २५०२ धर्मोदय

बुद्धत्व-प्राप्ति

महाकवि अश्वघोष

हिन्दी गद्यानुवाद वः कयाः नेपाल भाषां छन्दय् हंस-दुर्गलाल

(१)

धैर्यं व शान्तिया तेजं धू यानाः मारया बल
तःजिगु ज्ञान लाय् भाःपाः व ध्यान-सर्गतय् ब्वल

(२)

शुद्ध चाया छफः चाय्बं पूर्वकाः ध्यानया विधि
पूर्वजन्मय् जुया वंगु व्याक्कं वाय्कल वं मती

(३)

थय्य जूगु थुथाय् थुब्लय् धैगु व्याक्कं छसीकथं
द्वलद्वः जन्मया थःगु किपा लूवल ऊवःलिकं

(४)

जन्म मृत्युं उथाय् जूगु लुमंकाः वेदना फुक
कला चायाः नुगः नाय्काः च्वन व करुणात्मक

(५)

थवथिति फुकं त्वःताः स्वै मेमेथाय् ल्हयाः ल्हयाः
घःचाः थै चाःहिलेमाःगु गज्योगु रीत जन्मया

(२३)

(६)

थय्य व्याक्कं लुमंकाः व न्ह्यलंघाःम्ह जितेन्द्रियं
केरामा थें ध्व संसार निःसार धैगु खंकल

(७)

चाहसिया निफः चाय्वं ज्वःमदुगु पराक्रमं
कुं-कपी तक नं न्यंमु चाय्कल दिव्य चक्षु वं

(८)

लूवल न्ह्योन्यसं व्याक्कं थीगु वैगु मिखा-जलम्
म्हछम्हं गथ्य खः ल्वीगु यच्चुसे च्वंगु ह्ताय्कनय्

(९)

मभि ज्याखं मभि जूगु, भिगु ज्यां जूगु भि खनाः
पीसे बल म्ह हे वैगु नुगलय् करुणा दनाः

(१०)

छखे मभिगु ज्या याःपि दुर्गती स्वदुना च्वन
भि ज्या याःपि उखे हानं स्वर्गय् याउंके च्वंच्वन

(११)

मत्यः मज्जूगु ज्या याःपि प्राणीपि व्याक्क हे अन्न
दुःखया नरकय् लानाः वाथावाथा कनाच्चन

(१२)

प्वाम्त्राःपिन्त मि थें ह्यांगु दाःगु नया ति त्वंकल
ख्वैच्चंभिन्त छुवाक्कःगु नया आमम् चिनाइल

(१४)

(१३)

गुलिसितं छ्यनं च्चीकाः खासी ला थें खुनातल
गुलिसितं छ्वयाच्चंगु मी ह्वफवानाः दुयस्तल

(१४)

गुलिसितं घँवा जाःपि खिचानं चिच्चित्यां च्वन
गुलिसितं नया त्वाःपि क्वःतसें क्वात्तुक्कां च्वन

(१५)

तापं हसंसं धायाः गुलिसिनं किचः म्हल
कं हःही चुपि थें जःगु वनसं कुन्य यंकल

(१६)

काभं काःपि मनूतय्त सिं थें फां चच्चनंकल
दुःख जूसां मसी प्राणी, कर्म प्राण चिनातल

(१७)

सुख वै सुख वै धाधां दुःखं ब्यागः च्वने धकाः
स्त्रःलिसें कं मनू जूगु दुःख-वँय्चाःखिचां लिफाः

(१८)

गुगु सुख दई भाःपाः मभि ज्यां दुःख स्यूगु खः
बिलला गो उकि इम्त भ्याः भचा जक नं सुख

(१९)

थुपि पापीतसें न्ह्यु न्ह्यु मभि ज्या गुगु याःगु खः
ई ज्वीवं उकिया भोग ख्वख्वं फँच्चन्य माःगु खः

(२५)

(२०)

पाप याइपिसं धात्थें सज्यान्त खंगुसा फल
नुगः हे पंम्हुयाः छत्थुं म्वाःहि वल ज्वी भलभल

(२१)

छखे सो बफरा प्राणी चित्त-चञ्चलता दुने
क्यनाः जुनि हनाच्चंगु पशु-ऊंगः अनेतने

(२२)

ला, छ्यंगू, वा, सँया निर्मित, वैर वा मद कारणं
स्याना हे च्वन सो इस्त थःथिति स्वस्वखंक नं

(२३)

बैल सल जुयाः हानं पित्याः, प्याय्चाः व ज्यां न्यलाः
मफुसां अंकुशं साय्काः वनी घाः ज्वीक नं वला

(२४)

किसिया जुनि बल्लाःसां तिँ गं थें गंसिम्हैसिनं
छ्यनय् क्वाकाः, तुति ध्वाकाः वन्य माः गन वं यन

(२५)

करपिनि वशय् लाःगु थवं थवय् विरोधगु
मेमेगु दुःख दःसां नं थ्व खः दुःख असह्यगु

(२६)

नैच्चन ऊंगलं ऊंगः, न्यां न्या व मनुखं मनु
छह्य हे नं मग्यासें हा ! थः यत्थें थन ज्वीमदु

(२६)

(२७)

थध्य हे चित्त मात्सर्यं चिर्पि ख्यंगु नर्कसं
हानं हानं बुयाः दुःख नैच्वन कर्मया फलं

(२८)

कय्प्वाः थें म्हुतुप्वाः च्वंपि, पबः थें प्वाः दुम्मपि
पित्याः प्याय्चाः कसां काय्काः च्वन इपः कनाः अपि

(२९)

वान्छैतःगु पवसाह्वःगु नसा हे अमि नय्मखं
थुमित थःगु हे कर्म ध्याःगु सो हा ! गपाय्सकं

(३०)

मात्सर्यं थध्य ज्वी घैगु स्यूगुसा मनुखं थन
शिर्वि थें बिल ज्वी दान थःगु ह्यं ला घ्यनाः तकं

(३१)

प्वाः नांगु नर्क थें च्वंगु अपित्र पुखुली दुनाः
कयाः जन्म मनूयागु गुलि ख्वैच्वन वेदनां

(३२)

चिल्लबां ख्वै मचा ब्वीवं छाःगु ह्लाःति ज्वनीबलय्
च्वामुगु चुपिचां तीवं थुमिनी दुन्य ध्यंक गय्

(३३)

थःथिति मतिना यानाः तयातःसां मनू जुनि
दुःख क्लेशं मप्वं भ्याः हे थःथःमु कर्मया हुनि

(२७)

(३४)

'ध्व याय् मानि' 'व याय् मानि' वाय्काः मनय् उगुंथुगुं
बुरा ज्वीवं ककाय् स्वः थें चिन्तां काय्काः च्वनी 'मनू

(३५)

सुं नं स्वर्गय् थ्यँहे थ्यंसां स्वाहाने पुण्यया गयाः
च्याइ व कामया ज्वालां व्छःगु मी लूगु ध्यः जुयाः

(३६)

कुतुं वै मलँवं प्याय्चाः मिखा नं वैगु थक्कनी
शक्ति जः फवी, ल्यनी शोक स्वांमाः नं ऊवाः जुयावनी

(३७)

कन्ना चायापुसेच्चं क थः यःह्य कुतु वय् त्यनाः
ग्याग्यां परीतसें वैत मायां स्वै लंक्वफयः ज्वनाः

(३८)

यःह्य जक कुतु वय्वं लिगनाः वैत ह्य्भनं
नगुत कुतु वः थें हे क्वब्बां वै अप्सरात नं

(३९)

स्वांमाः, तिलहिलं छायापाः अप्सरात गुलि गुलि
सीह्य थः यःम्हस्या नापं ख्ववि हाय्काः सती वनी

(४०)

लुमनाः यःम्ह नापंया प्रेमं चीमफयाः मन
नुगः दादां ख्वयाज्वीपि अत्सरा गुलि दै अन्न

(२६)

(४१)

चेचेत्वीकाः नुगः शोकं, शक्ति ब्याक्कं नकाः खतं
ख्वख्वं हे कुतुवै स्वर्गं 'हा ! जि यःम्ह' धकाः व नं

(४२)

यक्व दुःख सियाः दैगु स्वर्गं नं दुःख हे खनी
यःसां वानाथके मानि आः, अले अथवा हनि

(४३)

नियम खः जगत्या ध्व, थज्याःगु हे ध्वया पहः
गुग्वारा चाकु नय्घुसां चाकु सवाः मथू अह !

(४४)

स्वर्गं नित्य धकाः वंपि गुपि खः चीफुपि मन
मंतुना थःगु धू ज्वीकाः अपि नं कुतुवः अनं

(४५)

नरकय् तस्सकं दुःख, पशुया पशु हे नसा
प्रेतयात् पित्यालं ती, तृष्णां बी मनुखय् कसा

(४६)

हनं ब्वीगु, हनं सीगु जुयाः स्वर्गं व नर्कसं
हित्तुहिला च्वनीपिन्त धात्थेंगु सुख दै गनं

(४७)

ध्व संसार लिघंसा हे म्वाय्क फन्फन् हिलाच्वन
थाय् मडु शान्तिया निर्मित्त न्यंक जीवं टनाटन

(२६)

(४८)

तिपथानाः स्वःबल्य् न्यागू खंकल जीव - लोक वं
केरा-दं दुन्य स्याफः थें मेगु छुं वं उकी मखं

(४९)

बाचा बीवं उह्य ध्यानी जगया मूखँ ध्वीक्यत
पञ्चेन्द्रिय चिनाः सत्वं ध्यान-सिन्ध्वी लुकुंबित

(५०)

सुख भ्याः हे मस्यू प्राणीं, न च्वं थातं छथाय् गनं
ब्वीगु, बुरा जुयाः सीगु जुयाच्चन हनं हनं

(५१)

मनूतय्गु मिखा धात्थें काम मोहं भुनाच्चन
उकिं थ्व दुःखया गालं थाहां वय् मफयाच्चन

(५२)

अहो ! धात्थें छु हे खः थ्व, थ्वया अस्तित्व केवल
जुयाच्चन जरा मृत्यु कारण धैगु ध्वीकल

(५३)

सत्यसं दुबिनाः ज्ञानीं खंकल ज्ञान मुख्यगु
जन्मं हे खः जरामृत्यु ज्वीगु मेता छुकिं मखु

(५४)

छ्यो दसेलि कपाः स्याय्गु, सिमाया थःत पाय्क्यगु
खंकल दु-मिखां ब्याक्कं उह्य ज्ञानीं थ्व ज्वीफुगु

(३०)

(५५)

हानं ध्यानय् दुनाः ज्ञानीं स्वःबलय् जन्म कारण
कर्म-भवय् सुलाच्चंगु हा उकिंयागु वं खन

(५६)

न प्रकृति, न कर्ता खः, आत्मां न 'मदु' या दुखं
प्रवृत्ति हे दयाच्चंगु कर्म खः फुक वैगु नं

(५७)

पं-च्चतय् च्वंगु प्वाः चाय्वं चाइ थें मेगु अःपुक
जन्म कारण थ्वीवं हे मेगु नं थुल ऊवःलिक

(५८)

भववसीथें दुनाः ध्यानय् माःबलय् भव कारण
खंकल वं थ्व दैच्चंगु उपादानं जुयाच्चन

(५९)

व्रत, शील वं कर्मादि काय्गु खः गुमु जीवनय्
उपादान थ्व दै अय् हे, सिं च्याय्वं खन्यदै मि गय्

(६०)

उपादान थ्व संसारय् पिहां वैगु गनं धकाः
खःबलय् खन वं ह्लापां तृष्णा हे थुकिंया लुखा

(६१)

मिपुसां गय् फसं ध्वाय्वं गुं छगुलि नयावनी
अथे हे काम नं तृष्णां कर्म ख्यलय् न्यनावनी

(३१)

(६२)

तृष्णा दैगु छुकिं यानाः स्वःबलय् ध्यानसं दुनाः
ल्वीकल वं थुकीयागु मूल कारण वेदना

(६३)

संसार वेदनां समय्काः प्याय्चाः लंकेत ब्वांवनी
प्यासं हिकः दना च्वंम्हं लःसिवे मेगु छाय् फवनी

(६४)

उह्य ध्यानीं हनं माल - वेदना थ्व गनं वल
मू-लुखा व पिहांवैगु स्पर्श खः धैगु खंकल

(६५)

स्पर्शया अर्थ खः योग इन्द्रिय, मन, वस्तुया
ल्वहं ल्वाय्वं मिजः ब्वै थें स्पर्श वै वेदना लुया

(६६)

हनं ध्यानय् दुनाः ज्ञानीं माल्यवं थ्व खँ नं थुल
षडायतन दैच्वंगु स्पर्शया कारणं जुल

(६७)

दृष्टि हे चूमलानाः खः कांपिसं वस्तु छुं मखं
आयतन दयावय्वं दय्गु संभव स्पर्श नं

(६८)

विचाः दुग्येक यानाःलि थ्व नं थ्वीकल ज्ञान वं
नाम रूप दयाः वैगु षडायतन कारणं

(३२)

(६६)

हः कक्षा-मचा दैगु चुलिया कारण मखा
चाइ नामं व थें तुं हे षडायतनया लुखा

(७०)

गय जुयाः खः दयाः वैगु नाम रूप धकाः हानं
स्वःबलय् ध्यान यानाः वं खन विज्ञान कारण

(७१)

ब्वलन्यवं पुसा त्वय्क लुयावै चुलि गय पिने
वथेंतुं ल्वीव विज्ञान दयावै न्नाम नं अथें

(७२)

गय जुयाः दैगु विज्ञान धकाः ध्यानय् दुनाः हनं
स्वःबलय् नाम रूपं हे बः बियाः च्वंगु वं खन

(७३)

'वैत वं, वैत वं' यागु सृष्टि-धःमाः खनाः अन
हिल अले च्वनाः थातं घःया चाःथें वया मन

(७४)

नाम रूप दया वैगु जुयाः विज्ञान प्रत्यय
विज्ञानयात नं हानं नाम हे ज्वीगु आश्रय

(७५)

जलय् नांचां मनूयात, नांचित मनुखं थलय्
साली थें नाम, विज्ञान लिधंसा इमि थःथवय्

(३३)

(३६)

सुधात क्वाःगु न च्याकी, क्वाकी जस्ल नयात वं
अध्य हे निगुलि दैगु निगूयां कार्य-कारणं

(७७)

विज्ञानं नाम खः दैगु, नामं आयतनऽ हनं
दैगु आयतनं स्पर्शं घैगु नं थुल तत्व वं

(७८)

वेदना घैगु स्पर्शं दै, तृष्णा दै वेदनां हनं
तृष्णां नं दै उपादान, उकिं नं भव दैचचन

(७९)

अनंलि थुल बांलाक व्वीगु हे भव कारण
व्वीव बुरा जुयाः सीगु संसार थ्व जुयाच्चन

(८०)

व्वी हे म्वाःसा बुरा ज्वीगु, सीगुया दुःख छांय् हनं
भव हे नं मदय्वं जा जन्मया दुःख वै गनं

(८१)

उपादान मदय्वं हे थप्प दी भवया गति
ध्यान यायां दुने वैगु कल्ल थी ज्ञानया जति

(८२)

गन ज्वी अन्त तृष्णाया उपादान ह्ल्लावनी
वेदना अन्त ज्वीवं हे तृष्णा नं दुसुनावनी

(३४)

(८३)

ध्वत्तुक द्वीपुस्ता स्पर्श वेदना धैगु हे तनी
षडायतन हे नाश जूसा स्पर्श सुनावनी

(८४)

नाम रूप मदय्वं हे षडायतन दै गनं
मदय्वं थन विज्ञान दैमखु माम रूप नं

(८५)

संस्कीरं च्चदयार्धसा विज्ञानं मदयावनी
छेमूया कारणं मेमु दैच्चंगु फुक्क वं खनी

(८६)

हा च्चन्यवं अविद्येया संस्कारं दुसुनावनी
ध्याक्क ध्वीकाः जुयाः बुद्ध ध्येन वं बुलुहुं ष्यनी

(८७)

अस्सिमा धैगु थ्व संसारय् दुने मिने गनं मखं
सम वं शान्ति धात्थेगु अण्ठांग योम मगगंसं

(८८)

सः व मखु फुक्कं स्यूपि ऋषिपि धंगु खः गनं
उगु हे स्संपु धात्थेगु जि अहो ! त्वीक्यं हीं धुनं

(८९)

शान्तं इलय् नसंचायाः की-क्वः हे तं महाःबलय्
जुयाः शाश्वत सर्वज्ञ ध्येन व बुद्धया पदय्

(९५)

(६०)

व बुद्ध जूगुलि लय्तां वीसू चायाः बँ चाःहुल
दिशा थित हिंसि क्लल, सर्गतय् नगरा थ्वल

(६१)

सुपांय् मदय्क वा गात, सिर्सिरि सिचु फय् वल
ई मखुसां सिमां वैथाय् स्वां-सि हाय्काः द्छाय् हल

(६२)

हेरा-मोति लुँ, मन्दार, स्वां-वा गाय्काःलि. फर्फरं
छाय्पिया बिल स्वर्गं नं वैगु बल्चा छ्चाःख्यरं

(६३)

पापी, रोगी व तंकाली मडु सुं अबलय् अन
शान्त, शोभित संसार पूर्णतां हिंसि दैच्वन

(६४)

मोक्षार्थी स्वर्गया द्यःपि, क्वय् च्वंपि नं लुदं फुदं
वैच्वन ख्यूँगु गालं च्वय् संसार धर्मया बलं

(६५)

सिद्धि लाःगु खनाः लय्तां इक्ष्वाकु वंशया ऋषि
बल पुज्याय् धकाः वैत विमानं द्यः, महर्षिपि

(६६)

मुलाः महर्षि, द्यः, योगीं ततःसलं तुतः ब्वन
ह्लापा थें तुं खनाः ज्वीगु काम धाःसा गना वन

(३६)

(६७)

काय-क्लेशं जुयाः मुक्त थः दुनेतुं स्वयाः अन
च्वन ह्यन्हु तकं स्नेहं बुद्धत्व लाःगु कारणं

(६८)

कार्य-कारण ध्वीकाःलि अनात्मवाद पाचिनाः
शान्ति काय्त जगत्यात स्वत वं बुद्धया मिखां

(६९)

फर्गं चाला, कुतः फुस्तु, कामय् दुंगु जगत् खनाः
सोक्षया लं जुयाः सूक्ष्म क्वथीक स्वत वं दिनाः

(१००)

लुमंकाः प्रण ह्यापाया, दुःख स्यूगु खनाः जगं
शान्तिया वेशना बीगु क्वःछित मुनिसत्तमं

(१०१)

जगत्यात इनाः ज्ञान बी धकाः बुद्धया भनं
क्वःस्यूगु सियाः स्वर्गं क्वां वल निम्ह द्यः अन

(१०२)

पापं प्बंम्ह थुयाः धर्म, आज्जी ध्यंकाःलि च्चुम्ह व
निम्हैस्यां नं हनाः वैत धर्मया खँ उजं जुल

(१०३)

संसारं च्च सौभाग्य काय् हे मथ्याःगु लाकि लु
नन बीन दधिद्रय् छाया मथ्यंगु ध्यःनुषः छिगु

(३७)

(१०४)

थी-थी दु थन प्राणीपि वहे वहे स्वभावपि
गुलि आपाः-म्ह कामीपि, गुलि शत्रु व मित्रपि

(१०५)

तःमि धन इनाबीथें छं नं हे मुनिसत्तम
कँहाःगु दुःखया गालं थकैब्यु जग थः गुणं

(१०६)

थःगु भि जक स्वैपि दु लोक वा परलोकसं
जगत् भिके धकाः ज्वीपि ल्वीक्य हे थाकु तस्सकं

(१०७)

थुलि धयाः इपि निम्हं लिहांतुं वन थःगु लं
जगत्या मुक्तिया निमित्त फ्याय्गु क्वःछित थःत वं

(१०८)

ब्याक्क दिशां वयाः वैत द्यःपिसं गुलुपाः बिल
लय्लय्ताया फयाः ब्यूगु छथासं फुक्क मुंकल

(१०९)

उबलय् हे वयाः लँय्सं पुज्यानाः नम्मतां अन
ब्यूवल वैत ह्लापांगु भिक्षा निम्ह महाजनं

(११०)

धर्मया चेस्नां जाःपि निम्ह अराड, उद्रक
सित धैगु सियाः बुद्धं न्याम्ह भिक्षु लुमंकल

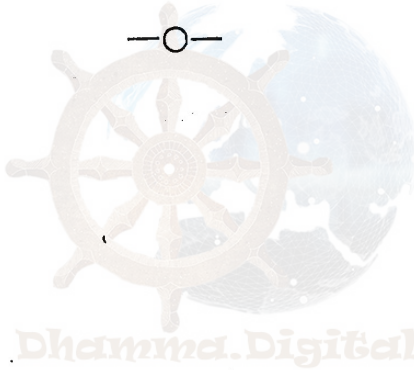
(३८)

(१११)

अज्ञान-खिमिला ह्वीत लूम्ह व लूनिभाः जुयाः
राज्य भीमरथं याःगु वन बांलाःगु दे स्वयाः

(११२)

अनंलि काशी वन्य घैगु तातुनाः
व्वहः धुंया थें, किसिया पलाः छिनाः
लिफः स्वयाः तुंक, व्वथीक, सैपुक
मिखा मुनीन्द्रं व्वहत बोधिवृक्षस



(३९)

धर्म प्रचार

फणीन्द्ररत्न घञ्चाचार्य

बुद्ध जि ज्वी धुन, इन्द्रिय ची धुन,
सत्य छु खः जगयागु खन,
गुलि गुलि जन्मे पुसा ह्वलागु
पारमिता फल सय्के धुन ।

खुदँ बक दुष्कर तप याना जि
लात अमूल्यगु बुद्धत्व
जिगु जीवनया अर्जित धन थ्व
वीगु इत्यगु जि आः स्वीत ?

थः हे क्वमिलु जुया कना जि
वर्गीपित व आर्य सुसत्य
मय् मय् धाःसां नक्यमाः वासः
अशक्त पीडित रोगीपित ॥

॥ १ ॥

यश वल विषय खना घञ्चाया,
बिनय कना जि भिक्षु छुना
जि व यश जक मखु थध्य घञ्चापि,
मेमेपि नं यक्व खना ।

(४०)

साया ल्यूल्सू द्वहं व्वां वइ थें
गणिका ल्यूल्सू वःपि ल्यूल्सूत
जिगु खं न्यमा इमि मन हिल्ल
छत्थुं अले ह्वासीकिल थःभःत्त ।

पञ्च भद्रगण, यशया मित्रत,
मेपि स्वीहा दु राजकुमार
फुक याना आः स्वीहा दु संघे
समर्थं यायत धर्म-प्रचार H

॥ २ ॥

पुसा मुत्ता फुक द्वं चिन्ना तःसा
व पुसा गबले मा ज्वी फइ ?
ह्ला वा पुसा, पिना पुवात्ता,
साह्यां ह्यासुक वा लय् वइ ।

अथे हे ह्यासुक चीवर पुं पि
भिक्षु बीज जि धर्म ख्यले पी
छह्यायां सच्छिहा द्वःछिहा यायां
साह्यां वा थें सुवर्णमय जुइ ॥

॥ ३ ॥

धर्म धया च्वन, पाप पिना च्वन,
सत्य छु खः थन, छुं मसिया च्वन,
राग छ्वया च्वन, द्वेष दना च्वन,
मोह ह्लिला च्वन, भव जाया च्वन ।

(४५)

प्राणी बुइ सी रोगी बुन्हा जुइ,
 थ्व खना जिगु मन कय् कय् च्यात
 अबु काय् वकला: वाना जि वना,
 उपाय थुकिया ल्वीकैयात

उपाय ल्वीका जि आ ह्य् धुन,
 पल्यस्वां थें बुद्धत्व ह्वया च्वन
 स्वानं न इना सकसित बी थें,
 ई जि धर्माभृत सद-ज्ञान ॥

॥ ४ ॥

भव-खुसि पारी वनेत वंफि
 स्यंगु व ताफू लिना वना च्वन
 जि आ: न्हू ताफू दय्के धुन,
 गुगुलि वंसा हित जुइगु कन ।

ख: दत ख्वीह्य जि पुद्गल गणपि
 मेपि नं द्वां वइ ला थ्व गणे ?
 व:सा हित जुइ, दुकाय् कुत: याय्,
 लँ मखंपित तु जि न्हू लं कयने ।

निगण्ठ थुख्यर दु, जटिल उख्ये दु,
 इपि थ्व धर्मे व:सा वय् ब्यु
 तर इमि नयगु भु लाक: वन्यमखु,
 स्वीतं स्यंकेगु जिगु धर्म मखु ।

॥ ५ ॥

(४२३)

श्रेष्ठी पुत्र यश जिगु संघे दु,
 मा:सा अबुहां धन वा गाक्य फु
 स्वीहा दु राजकुमार सुयोद्धा,
 शक्तिबलं वश सकसित काय् फु

शुद्धोदन अबु, विम्बिसार जुजु,
 धा:सा इमिसं छु याय् मफु ?
 शान्ति हयलथन न्ह्यचिला जि जुया,
 इमिगु ग्वा:लि द: मा:गु म्दु

अर्थ अस्त्रया बलं ध्व धर्म मयय्क
 स्वीतं क्वविके वी मखु,
 धात्ये थुगु जिगु धर्मे सत्य दु,
 ध्व खना सुजनत मवइ मखु ॥

॥ ६ ॥

संस्कृत थाकुगु भाषा म्वा: द:
 जन भाषाय् जि धर्म क्कने
 विद्वान जक मखु अपठ समेसं,
 गथ्य ध्वीक्य मफइ जिगु धर्म मने?

भेद भावया पहाड तच्छ्याम्
 जलघी ल: थें फुक्क दुकाय्,
 त:मि चीमि दथु थजा: क्वजा: म्दु,
 जिगु संघे दइ सकसित बाय् ।

(४३)

भाषां पितृमा, जातं भवत्यला,
 धनं गिजे माका च्वंपि फुक
 शील व प्रज्ञा समाधिद्वारा,
 यन्य निर्वाण पथे जि अःपुक ॥

॥ ७ ॥

द्यां ला, थः ह्यय् फक्व शास्ति या,
 यजे अन्न दु, बलि हिंसा या
 जि थय् धाय् मखु, धाय्के नं मखु
 थ्व खः तामसी धर्म प्रथाया ।

हिमाल गय् थें उदधी वन्य थे,
 दुःखपूर्ण पथ खः अतिवाद
 लासाय् पयतुना कुंग सिलः थें
 जीवन फुक्यगु खः जडवाद ।

माथं वंथाय् वन्य थें अःपुगु,
 उकिं ल्यया जि मध्यम मार्ग
 थुगु लँय् स्वांत्त याय जि सकसित,
 आः जि थ्व हे खुल अरिबन कार्य ॥

॥ ८ ॥

दोष मनुष्यं गाय् न्ह्यो ह्वापां,
 थः नुगले निं तिक्क सुये कइ
 दोष भूल जि छुं याये मत्यना
 धर्म-प्रदाने ग्याय् मागु छु दइ ।

(४४)

धर्म थ्व खः जिगु हिमगिरि थें दृढ,
दूर समीपं का स्वया न्यना
मन्त्र यज्ञया जादु थुकी मद्रु,
ह्लाक्कं थें यचु थ्व देशना ॥

॥ ६ ॥

शान्ति प्रेमी खः प्राणीत सकलें,
परं शान्ति थन मखं सुनानं
शान्ति पु नुगले प्युसा जक हे
शान्ति बुया वइ सि सइ ननानं ।

जनया मन खः मुख्यगु अंग,
मन सीका याय् ज्ञान-प्रदान
सुक जि च्वन्य मखु
जीवन फ्याय् धुन,
जगदुद्धार लक्ष्य महान ।

त्वा त्वा गां गां नगरं नगरे
जि वने भिक्षुत छ्वय् थाय् थासे
छप्वा मतं गुलिखे मत च्याः थें,
ज्ञान-मतं जन-मन-मत च्याके ।

॥ १० ॥

बहुजन हिताय, बहुजन सुखाय,
सकल लोकया अनुकम्पाय
आदि मध्य अन्ते कल्याण
ज्वीगु धर्मया प्रचार याय ।

(४५)

भिक्षु संघ हूँ, भिक्षु संघ हूँ,
धर्म प्रचार थ्व छिमिसं याः हूँ
वरु छपु लं छहा छहा हे जक हूँ,
धर्माभूतया रस त्वंकः हूँ ॥

॥ ११ ॥



(४६)



याकू:- मधन प्रिन्टिङ्ग प्रेस, भसन, बालकुमारी, बुधे ।